

O střelbě na hranicích se vědělo

S historikem Liborem Svobodou o politické odpovědnosti za úmrtí na československé hranici

JAKUB ŠAFRÁNEK

Na konci června letošního roku zemřel Vratislav Vajnar (1930–2023), který působil v letech 1983–1988 ve funkci federálního ministra vnitra ČSSR. Někdejší komunistický prominent čelil obžalobě kvůli zákrokům pohraničnicků na československé státní hranici, v jejichž důsledku zemřeli tři lidé a další tři byli vážně zraněni. Soudní řízení bylo kvůli jeho úmrtí zastaveno, stejně jako v případech dalších bývalých vysoce postavených politiků, Miloše Jakeše (1922–2020) či Lubomíra Štrougala (1924–2023). Soudy se již nezabývají ani případy dosud žijících bývalých vysokých funkcionářů Františka Kincla (nar. 1941, v letech 1988–1989 ministr vnitra) a Jana Fojtíka (nar. 1928, mezi roky 1969–1989 tajemník ÚV KSČ), kteří podle znaleckých posudků kvůli duševní poruše nejsou schopni chápat smysl trestního řízení. „Žádný komunistický prominent už kvůli úmrtím na hranicích před soudem nejspíš nestane. Ten nejvhodnější čas byl celkem jednoznačně promarněn v devadesátých a nultých letech, kdy měl být systém razantnější. Už se ten kruh uzavírá,“ říká Libor Svoboda, historik Ústavu pro studium totalitních režimů, který se zabývá problematikou státních hranic za minulého režimu a vede na ÚSTR projekt *Kurýři a převaděči 1948–1955*.

V letech 1948–1989 zemřelo na československých hranicích 287 lidí. V čem měla spočívat odpovědnost funkcionářů, jako byl Vratislav Vajnar, za jejich úmrtí?

Vajnar byl v letech 1983–1988 federálním ministrem vnitra, což mimo jiné znamenalo, že pod něj spadala Pohraniční stráž (PS). Takže nesl politickou odpovědnost za to, co se na hranicích dělo. A není pravda, že by

neměl informace o tom, že tam umírali lidé. Ze své pozice, kdyby chtěl, tak se k němu ta hlášení o jednotlivých případech dostala. On se sice ve svém postavení nemohl zabývat „každou střelbou někde u Chebu“, ale chodily mu svodky a podobně. V 80. letech již byla také těmto případům věnována větší pozornost. Uprchlíci si běžně stěžovali, existovaly tu mezinárodní dohody, k nimž se režim alespoň formálně hlásil, a také Němci a Rakušané byli asertivnější a neváhali se ozvat, když ke střelbě na hranicích došlo. Například v roce 1986 byl na německé hranici zastřelen německý důchodce Johann Dick, což vyvolalo velký mezinárodní rozruch. Ještě větší skandál způsobilo zastřelení Františka Faktora na rakouském území o dva roky dříve.

A nemohli funkcionáři, jako byl Vajnar, uspět s obhajobou, že jen plnili vůli komunistické strany?

Vajnar byl kromě ministerské funkce také členem ÚV KSČ, a tedy kolektivního vedení, takže o tom sám rozhodoval. Navíc na jednu stranu sice „podléhal straně“, ale na druhou stranu byla ta politická odpovědnost delegována jednoznačně na něj, protože byl nejvyšším představitelem tehdejšího bezpečnostního aparátu. To je podle mého názoru neoddiskutovatelné.

Dá se říci, že s letošními úmrtími Lubomíra Štrougala a právě

Vratislav Vajnar při svém jmenování do funkce ministra vnitra 20. června 1983 (foto: ČTK / Jiří Kruliš)

Vajnara končí éra, kdy bylo možné lidi s politickou odpovědností potrestat?

Lidé, kteří stáli na vrcholu hierarchie, jež to celé řídila, už skoro všichni zemřeli. Na druhou stranu, třicet čtyři let od pádu režimu není tolik a ještě v letech 1988 a 1989 se na hranicích střílelo a umíralo. Na ÚV KSČ bylo Oddělení státní administrativy, které mělo za úkol prosazovat linii komunistické strany a politiku v bezpečnostním aparátu, armádě, justici či Lidových milicích (LM), do čehož samozřejmě spadala i ochrana státní hranice. Působili tam lidé, kteří, alespoň podle mého názoru, mají za dění na tehdejší státní hranici zodpovědnost. A ty k ní zatím nikdo nepohnal.

Jak byli potrestáni ti, kteří buď sami stříleli, nebo o použití život ohrožujících prostředků přímo rozhodovali? V červenci letošního roku například policie na návrh Úřadu dokumentace

a vyšetřování zločinů komunismu obvinila kvůli úmrtím na hranicích někdejšího kariérního pohraničnicka Jana Muzikáře.

Plukovník Ing. Jan Muzikář byl v letech 1980–1989 náčelníkem štábu Hlavní správy Pohraniční stráže a prvním zástupcem náčelníka Ochrany státní hranice (HS PS a OS). Z této pozice měl jednoznačně přímou odpovědnost, protože řídil a organizoval život na státní hranici. Příslušníků PS bylo doteď obviněno a vyšetřováno něco přes dvacet, odsouzeni byli do roku 2017 čtyři. Rozsudky se však týkaly jen řadových pohraničnicků. Např. v kauze bratří Vítů (v roce 1960 byli poblíž Cetvin zastřeleni Helmut a Josef Vítů ve věku 18 a 17 let) byl velitel zasahující hlídky odsouzen na 20 měsíců s podmínkou na 2 roky. Ti, kdo celý systém řídili a organizovali, zůstávají nepotrestáni.

Mělo komunistické Československo v zákonech oporu pro

zabíjení osob, které se státní hranici pokusily překročit?

Nelegální přechod hranice byl podle tehdejších zákonů trestný čin a příslušníci Pohraniční stráže se mu snažili zabránit. Měli přitom podle zákona z roku 1951 o Pohraniční strážce podobné pravomoci jako příslušníci Veřejné bezpečnosti (VB). Mohli lidi kontrolovat, prohlížet je a měli právo zakročit v případě, že dotyčná osoba neuposlechla jejich příkazu, apod.

Použití „donucovacích prostředků“ bylo ale samozřejmě odstupňováno, od slovních výzev až po namíření zbraně či vyslání psa. Pokud je vojáci vyčerpali, směli použít zbraň, ale i to mělo svá pravidla. Nesmělo se například střílet okamžitě, ale muselo se nejdříve vyzvat k zastavení „protizákonné“ činnosti, poté mohla následovat střelba do vzduchu a teprve pak na samotného člověka, navíc do částí těla, kde nehrozí smrtelné zranění. Pohraničníci také nesměli střílet v zastavěných oblastech, střely nesměly padat do obydleného území a na území sousedního státu, kam navíc měli zakázáno vstoupit.

Dodržovali strážci hranic tento postup?

Podle pramenů byla tato ustanovení zhusta porušována. Prokázalo se to ostatně i před soudy, a to v případech, které Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu vyšetřoval už v 90. letech. Stávalo se, že pohraničníci před střelbou lidi nevarovali, nestříleli do vzduchu či po nohách, a tak dále. Jak ukazují archivní prameny, příslušníci PS během svých zákroků celkem často narušovali suverenitu sousedních států a při stíhání tzv. narušitelů nezákonně vstupovali na jejich území, a dokonce odsud „narušitele“ odvlékali zpátky do Československa. Docházelo i k střelbě na území cizího státu. Známý je třeba případ četaře PS Aloise Jeřábka (viz box na s. 90). Nedělo se to jen v 50. letech, ale i na sklonku existence komunistického režimu.

Úmrtí na státní hranici během působení Vratislava Vajnara na ministerstvu vnitra

František Faktor (15. 11. 1951 – 30. 10. 1984) pracoval jako dělník Československých státních drah (ČSD) v Českých Velenicích a jeho případ patřil již ve své době ke zcela výjimečným. Faktor se 30. října 1984 rozhodl uprchnout přes „zelenou“ hranici do Rakouska. Podařilo se mu překonat tzv. signální stěnu a překročit státní hranici. Ty však přešla i pronásledující hlídka PS, která na rakouské území pronikla až do hloubky 400 metrů a po celou dobu pohybu na území sousedního státu po uprchlíkovi střelila. Poté, co byl zasažen, uslyšeli pronásledovatelé na rakouské straně traktor, a tak se vrátili. Faktor, který zemřel na následky ztráty krve po průstřelu hrudníku a prochladnutí, umíral několik hodin trýznivou smrtí. Nalezen byl Rakušany až 5. listopadu 1984 a v lékařské zprávě bylo konstatováno, že v případě poskytnutí první pomoci a následné lékařské péče mohl být jeho život zachráněn.

Případ vyvolal velký ohlas a vedl k protestu Rakouska kvůli narušení státní suverenity. Po letech vyšetřování, zapírání a ukrývání a falšování důkazů přišla spravedlnost až po roce 1989, kdy byli oba zasahující pohraničníci odsouzeni za ublížení na zdraví k nepodmíněnému trestu odnětí svobody na dva roky. Potrestání však byli jen řadoví vojáci. Ti, kteří za celou situaci nesli zodpovědnost, důstojníci a vysocí funkcionáři PS, stejně jako komunističtí politici, se postihu vyhnuli.

Johann Dick (23. 3. 1927 – 18. 9. 1986) byl bývalý voják západoněmeckého Bundeswehru, který měl zálibu v procházkách kolem bavorsko-české hranice. Dne 18. září 1986 se v prostoru roty Chebské brigády PS pokusili o přechod dva občané Polské lidové republiky (PLR). Pohraniční hlídka, která oba pronásledovala až na území Spolkové republiky Německo (SRN), po nich začala střílet. Střelba Pohraniční stráže sice Poláky nezasáhla, ale naneštěstí smrtelně zranila Johanna Dicka. Zabit byl 200 metrů na území SRN a pohraničníci jej v obavách přetáhli na československé území, aniž by mu poskytli první pomoc.

Na základě toho pak československé úřady tvrdily, že Dick byl zastřelen na našem území, a dělaly průtahy s vydáním jeho tělesných ostatků. Věc se řešila na mezinárodní úrovni, bavorská policie našla na místě, kde došlo k Dickovu usmrcení, zásobník pistole a nábojnice ze samopalů. Pod tíhou důkazů nakonec československá strana přiznala svoji odpovědnost, omluvila se a rodině vyplatila 100 000 marek odškodného.

Hartmut Tautz (10. 2. 1968 – 9. 8. 1986) byl občanem Německé demokratické republiky (NDR), který se 8. srpna 1986 pokusil nedaleko sídliště Petržalka v Bratislavě o přechod do Rakouska. Poté, co se prostříhal zátarasem, pokračoval dále kukuřičným polem. Při přechodu drátěného zátarasu však narušil tzv. signální stěnu a na místo byla vyslána hlídka Pohraniční stráže. Ta na Tautze poslala dva psy, kteří ho asi 20 metrů od státní hranice napadli a způsobili mu mnohačetná těžká poranění. Pohraničníci, kteří na místo dorazili, když už bylo po všem, začali těžce raněného okamžitě vyslýchat, aniž by mu poskytli první pomoc.

Do vojenské nemocnice se dostal až po více než 90 minutách od útoku psů. V důsledku traumatického šoku a zejména silného krvácení, které se nepodařilo zastavit, Tautz v nemocnici svým zraněním podlehl. V jeho případě selhal celý systém Pohraniční stráže. Případ Hartmuta Tautze je dodnes oprávněně vnímán jako jeden z otřesných příkladů „ostrahy“ státní hranice v letech 1948–1989. Od roku 2019 jej vyšetřuje společná česko-německá komise.

V této souvislosti je ale také třeba si uvědomit, že vojáci, kteří u Pohraniční stráže sloužili, nebyli profesionálové, ale vojáci základní služby, kteří tam třeba ani být nechtěli. U PS sloužilo v letech 1951–1989 asi 120 000 vojáků a ne všichni byli stoupenci komunismu. Bylo jim kolem devatenácti let, k tomu přičtete stres, velké vypětí, tlak ze strany nadřízených a tak dále. Navíc když jim někdo utekl, tak to byl velký problém, za který se trestalo. Za mrtvé na hranici na druhou stranu také nikdo nikoho nechválil, vždy to byl, eufemisticky řečeno, „problém“, který hrozil „průšvihem“, tedy vyšetřováním, tresty apod.

Pokud měli pohraničníci alespoň na papíře odstupňovaný postup, jak lidi na hranicích zadržovat, jak se s tím slučuje instalace minových polí a drátů vysokého napětí, které mohly člověka okamžitě usmrtit?

Tzv. ženijně-technická zařízení se začala k ostraze státní hranice budovat počátkem 50. let na hranicích se SRN a Rakouskem (o něco později i na hranici s NDR). Jejich hlavní funkcí bylo znemožnit přechody tzv. narušitelů v obou směrech státní hranice. Jednalo se o drátěný zátaras, postupně doplňovaný o další prvky (kontrolní orný a sněžný pás, lesní průseky, nástražná osvětlovadla, strážní věže, pozorovatelný, zabezpečení silničních a železničních přejezdů, zavodnění a zabahnění, miny, elektrifikovaný zátaras aj.). Podoba těchto zařízení se u jednotlivých brigád i v rámci nich zpočátku lišila, protože bylo nutné je přizpůsobit místním podmínkám.

Je otázka, zda to bylo legální, z mého pohledu to nedovolovaly ani tehdejší zákony. V zákoně o Pohraniční strážce je sice uvedeno, že se mají používat „ženijně-technická zařízení“, ale nikde se nepíše, co do tohoto širokého pojmu spadá. A že by to měla být minová pole a elektřina, které mohou člověka usmrtit, nikoliv mu

jen zabránit v překročení hranice... Osobně si myslím, že to bylo zcela neadekvátní a rozhodně to odporovalo mezinárodním úmluvám. Bylo to nehumánní a podle mě naproste zvěrstvo.

Jak dlouho se tyto smrtící prostředky na hranicích využívaly?

Úvahy o zřízení minových polí či pásů se objevily od počátku budování drátěných překážek na státní hranici. Návrh na jejich zřízení na hranicích

s Rakouskem a SRN podal v listopadu 1951 velitel Pohraniční stráže Ludvík Hlavačka. Tak jako v jiných případech se i s minováním začalo u tehdejší Chebské brigády. První vlna minování se uskutečnila ve dnech 17. až 19. března 1952. Věmec minových polí byl hotov v roce 1953, ale už v roce 1957 se zase rušil, protože s ním byly velké problémy. V minovém poli máme doložena „pouze“ dvě úmrtí tzv. narušitelů, ale bylo velmi mnoho lidí, které to zmrzačilo, zejména samotných pohraničnicků. Některé miny

Ovládací pult elektrického zařízení k ochraně hranic na pohraniční rotě. S jeho pomocí se normální proud transformoval na vysoké napětí.

Třístěnný drátěný zátaras na státní hranici na počátku 50. let
(foto: 2x ABS)

totiž vybuchovaly, když na ně padal sníh či déšť! S tím souvisely velké škody nejen na zdraví a životech, ale i na hospodářství. Často totiž docházelo i k úmrtí lesní zvěře.

Jak to bylo s elektrickým systémem ostrahy hranic?

„Vylepšením“ drátěného zátarasu byla jeho elektrifikace. Pohraniční stráž jej označovala jako elektrifikovaný drátěný zátaras, tedy EDZ, či jako EZOH (elektrické zařízení k ochraně hranic). Do střední stěny zátarasu byly umístěny vodiče elektrického proudu pod napětím 2000–6000 voltů, které měly zkomplikovat jeho překonání. Při přerušení vodiče následoval zkrat a dozorcí dostal signál, že v příslušném úseku došlo k pravděpodobnému pokusu o přechod hranice. Zprávu o tom dostala

hlídka, která vykonávala službu v daném úseku, a na místo byla navíc z roty vyslána poplachová, případně technická hlídka, které měly proti „narušitelům“ zakročit. S výstavbou EZOH se začalo v únoru 1952 na Chebsku a při jeho dokončení a přestavbě asistovali v letech 1953–1957 sovětský poradci. Elektřina v zátarasu byla vypnuta ke konci roku 1965.

Také s tímto systémem byly velké problémy, protože byl velmi náročný, a to jak technicky a provozně, tak finančně. Bylo by zajímavé zjistit, na kolik to stát přišlo, ale už v roce 1953 například západočeské elektrické závody v Chebu odmítaly dodávat na hranice proud s tím, že to stojí příliš mnoho peněz a nemají energii, kterou by zásobovaly zbytek regionu. K tomu přičítáte technické poruchy, docházelo ke zkratům, systém nefungoval například při námraze, zase do toho zasahovala lesní zvěř, padaly větve a tak dále. Náročnost údržby a ekonomické důvody mimochodem znamenaly, že se systém například v zimě zapínal jen na několik hodin denně. Proto je taková tragédie, že EZOH zabil tolik lidí, kteří se třeba zrovna „trefili“ do těch pár hodin, kdy byl zapnutý...

Kolik lidí vlastně elektřina na hranicích zabila?

Do roku 1965 v něm touto strašnou smrtí zahynulo 96 tzv. narušitelů. Oběťmi tohoto způsobu „ochrany“ státní hranice byli ale i vojáci PS. Jen na malém úseku hranice v Novohradských horách zemřeli v letech 1953–1954 čtyři vojáci a jeden důstojník. Docházelo také k vážným úrazům, například na Šumavě, kde šli vojáci v zimě podél drátěného zátarasu, proud probíjel, zabil služebního psa a jednoho vojáka těžce zranil. Takových případů je obrovské množství.

Zmínil jste úmrtí pohraničnicků zabitých elektrickým proudem. Podle statistik zemřelo v letech 1948–1989 skoro dvakrát tolik strážců hranice (kolem 600) než

Za porušení zákona odměna

Alois Jeřábek (16. 1. 1927 – 5. 12. 1953) byl voják z povolání, který vykonával službu u rotý Planina volarské brigády PS. Dne 7. ledna 1953 odzbrojil bez použití násilí druhého člena své hlídky a uprchl do Rakouska. Trojčlenná skupinka jeho kolegů vedená svobodníkem Aloisem Šedivým ho však pronásledovala téměř dva kilometry hluboko do rakouského vnitrozemí. Po několikahodinové honičce a skoro hodinové přestřelce byl těžce zraněný Jeřábek odvezen zpátky do Československa, kde byl za pokus velezrady odsouzen k trestu smrti a 5. prosince 1953 popraven.

Místo trestu za hrubé porušení zákona byli jeho pronásledovatelé povýšeni a odměněni věcnými dary a dovolenou „za vzorné plnění služby“. Jeřábkův případ mohl být znovu otevřen až po pádu komunistického režimu. Rozsudek z roku 1953 byl zrušen Usnesením vojenského soudu v Táboře ze dne 23. července 1991.

Případ Ernsta Frindta a Josefa Langmüllera

Překonat EZOH bylo mimořádně riskantní a životu nebezpečné. Kromě odvahy a šikovnosti k tomu byla nutná i dávka štěstí, což dokazuje případ z 2. srpna 1959. Hlídka Pohraniční strážce Pohoří v ranních hodinách zjistila, že došlo k překonání EZOH dvěma osobami. Jednalo se o Ernsta Frindta a Josefa Langmüllera z Pohoří na Šumavě. K překonání elektrifikovaného drátěného zátarasu použili žebřík, který na horním konci opatřili prkny, aby zabránili zasažení elektrickým proudem. Žebřík položili na první a střední stěnu EDZ a odtud pak přeskočili na jeho vnější stranu. Zátaras byl v době, kdy přecházeli, zapnut, ke zkratu ale nedošlo a jiná signalizace na místě nebyla. O jejich přechodu tudíž nikdo nevěděl. Nejbližší hlídka, jedna byla vzdálená 700 a druhá až 3500 metrů, si ničeho nevšimly. Případ vyvolal velké pozdvižení a řadu mimořádných opatření.

jejich „narušitelů“ (bezmála 300). Proč?

Pohraničnicků, kteří zahynuli na hranicích, se zpravidla uvádí 584, někdy ale i 650. Ve střetu s tzv. narušiteli jich zemřelo jedenáct, tři byli zastřeleni vojenskými zběhy, devět bylo úmyslně zastřeleno jinými vojáky PS. Většina úmrtí vojáků byla podobná těm v normální armádě, včetně velkého množství sebevražd, při autonehodách, úrazech nebo při manipulaci se zbraněmi či ženiijně-technickými zařízeními (minami, elektrickým proudem, granáty a trhavinami).

Které období bylo na hranici z hlediska nelegálních přechodů nej-dramatičtější?

K přestřelkám na hranicích docházelo hned po únoru 1948, kdy je přecházeli kurýři a převaděči. Byli tam mrtví i ranění. Těžce zraněn byl například i Kilián Nowotny, jeden z údajných králů Šumavy. V roce 1954 zahynul v elektrických drátech kurýr a převaděč Jan Král, který si s nimi obvykle dokázal poradit, ale tentokrát zavadil o drát nohou a zemřel. Počátkem 50. let, po vzniku Pohraniční strážce a vybudování drátěných zátarasů, minových polí a vedení s vysokým napětím, byla hranice prakticky neprůchodná. Přísně střežena ale zůstala i po zrušení minových polí a elektrifikovaných zátarasů.

Někdy na začátku 50. let se tedy ustanovil na hranicích základní

V roce 1981 se pokusili překročit státní hranici s Rakouskem občané NDR Lothar Schmidt a Arthur Rippel, kteří se po domluvě ukryli v prostoru nádrže automobilu Volkswagen (foto: 3x ABS)

na hranicích postupně zmírnil. Než k tomu došlo, přišel listopad 1989.

Jak časté byly případy, že na hranicích umírali příslušníci cizích států, například občané NDR?

Východní Němci po postavení berlínské zdi (1961) chodili k nám, ale také například do Maďarska, protože se jim zdálo, že tady bude přechod hranice jednodušší. Bohužel nebyl. U Němců nápor začíná po roce 1965, kdy se vypnul EZOH a začalo se více turisticky cestovat. Občané NDR se přes československé území pokoušeli různými způsoby dostat na Západ až do roku 1989. Většinou se snažili přecházet přímo přes „zelenou“ hranici, tedy mimo místa k tomu určená. Ale relativně početné byly i případy, kdy se pokoušeli dostat za hranice přes hraniční přechody, a to buď za pomoci falešných dokladů, nebo uschování v osobních nebo nákladních vozech či vlcích. Například v roce 1981 byli na silničním přechodu v Dolním Dvořišti zadrženi dva občané NDR Lothar Schmidt a Arthur Rippel a občan SRN Herbert Bässler, který se dotyčně pokoušel převézt ve svém voze do Rakouska. Prvně jmenovaní byli ukryti v původní nádrži na pohonné hmoty, do které vstupovali otvorem o velikosti 60 x 60 cm.

A jak to bylo s cizinci, kteří naopak usilovali o vstup do Československa?

režim, který fungoval až do roku 1989, pouze se měnily prostředky, jako například technické zabezpečení. Byla situace nějak výjimečná v roce 1968?

Zůstalo to víceméně úplně stejné. Dokonce i v tomto roce došlo k úmrtí na hranici. Dne 14. září 1968 byl při pokusu o přechod státní hranice do Rakouska zastřelen sedmnáctiletý mladík Josef Pelc. Došlo sice k určitému rozvolnění, ale spíše ve smyslu zběhnutí, ke kterým by později nedošlo. Například dva vojáci utekli tak,

že se prostě schovali pod sedačkou ve vlaku, apod.

Měly na strážení hranice nějaký vliv mezinárodní smlouvy? Například Helsinské dohody, které Československo podepsalo v roce 1975, a tím se mj. zavázalo, že nebude svým občanům bránit ve svobodě pohybu přes hranice?

Neměly. Systém se sice k mezinárodním dohodám verbálně hlásil, ale v praxi se opravdu až koncem 80. let začalo uvažovat o tom, že by se režim

Po roce 1948 se objevilo relativně dost případů, kdy se lidé chtěli do Československa dostat. Například hodně Italů z jižní Itálie, ale také občanů Rakouska, Německa, Španělska, kteří zde chtěli budovat komunismus. Ale dopadlo to často tak jako v roce 1951 v Dolním Dvořišti (viz box). Lidé, kteří se rozhodli odejít do některé země bývalého východního bloku a šli přitom přes „zelenou“ hranici, se objevovali i v následujících letech a desetiletích existence tzv. železné opony. Nikdy se však nejednalo o masovou záležitost a ve srovnání s odchody opačným směrem pak zcela nicotnou.

Italové žádají o politický azyl

Na přelomu 40. a 50. let se objevilo několik případů, kdy se do Československa pokoušeli dostat občané Itálie a žádali u nás o politický azyl. Většinou šli z Rakouska a mnozí se hranice pokoušeli překročit v Dolním a Horním Dvořišti. V lednu 1951 se na útvaru PS v Horním Dvořišti přihlásili dva Italové, Joca Rosolino di Ginolio a Mario Nicolino Scarano, a tvrdili, že jsou členy Komunistické strany Itálie (KSI). Po více než dvouměsíční vazbě bylo rozhodnuto jim politický azyl neudělit, protože: „*Jmenované nelze považovat za politické emigranty.*“ Státní bezpečnost (StB) v Českých Budějovicích jim měla vysvětlit, „*že pro boj dělnické třídy je důležitější, aby pracovali v Itálii.*“ Vyhoštěni byli 13. dubna 1951. Poté, co jim bylo sděleno zamítnutí jejich žádosti a rozhodnutí vrátit je do Rakouska, začali plakat a naříkat a odvolávat se na členství v KSI. Na hranici se dlouho dohadovali s eskortujícími příslušníky StB, a když viděli, že jejich odpor je marný, odešli se zařatou pěstí s pozdravem „*Čest práci*“ zpátky do Rakouska.

Ženíjně-technické zabezpečení státní hranice. V popředí je cesta přehrazena tzv. jezky, v pozadí stojí signální stěna a dvě pozorovatelný. Českobudějovická brigáda PS, rota Artoleč (1976). (foto: ABS)